

PENALTI

MEMET BAYDUR

Ara Güler'in Serüveni

Afrika'daydım. Kenya ile Tanzania arasındaki belirsiz sınır bölgesinde bir tepenin üstünde. İnsan boyunda otların içinde ilerlemeye çalışıyordu araba. Şoförümüz Afrikalıydı, bir de Masai kabilesinden rehber vardı yanımda. Sabahın ilk saatleri. Yola çıkmadan önce rehberimiz uzaklarda bir tepeni gösterip "İste" demişti, "orada aslanlar var, görüyor musun?" İşaret ettiği tarafa baktım ve yüksek bitki örtüsüyle kaplı bir tepe gördüm yalnızca. "Görmüyorum" dedim. Rehber gülümseyerek "Oradalar" dedi. Yola çıktık, bir saat sonra o tepenin ucunda ilerlemeye çalışıyorduk. Çevremizde sabah güneşinde salınan yirmi iki tane aslan vardı. Dostumun omzuna yaslanıp fotoğraf çekiyordum, dostum da elindeki ünlü Leica makinesiyle fotoğraf çekiyordu. Arazi otomobili Range Rover bir aslan kümesine iyice yaklaştı ve otların arasında gizlenmiş bir kayanın üstüne oturdu. Sabahın köründe Afrika dağlarında bir kayanın üstüne oturmuş bir arabanın içinde aslanlarla çevrili mahsur kalmıştık. Aslanlar arabanın etrafını sardılar. İşte yürüyen bir konservenin içinde el değmeden doldurulmuş nadide Türk ve Afrika yemekleri ayaklarına kadar gelmişti. Dostumun umurunda bile değildi durumumuz. Işık iyiydi, aslanlarını bulmuştu, durmadan, olağanüstü bir dikkat ve ciddiyetle fotoğraf çekiyordu. Ara Güler'le böyle tanıştım. Onu çalışırken izlemek hep büyük bir keyif verir insana. Bir büyük sanatçının işine nasıl eğildiğini görürsünüz. Ara fotoğraf makinesini yüzüne doğru kaldırıp vizöre gözünü dayayınca, fotoğrafını çektiği şeyle arasındaki bütün engelleri kaldırmayı bilen bir ustalar ustasıdır. O Afrika sabahında onun omuz başından çektiğim aslan fotoğrafları enayi bir turistin çekebileceği türden şeylerdi. Yarım metre ötemdeki Ara'nın çektiikleri ise ancak onun parmağının çekebileceği fotoğraf şaheserleriydi her zamanki gibi. Yaklaşık iki bin kilometre yol yaptık Ara Güler'le Afrika'da. İnsanlarla hemen anlaşılıyor, iletişim kuruyor, fotoğraf çekirmeyi sevmeyen Afrikalıların içinde birbiri ardına birbirinden güzel fotoğraflar çekiyordu. Aradan yıllar geçmiş, şimdi İstanbul'dayım ve önümde Ara Güler'in yeni, büyük kitabı duruyor.

Büyük usta Ara Güler, yazı ile anlatılması pek kolay olmayan güzellikteki fotoğraf kitabının adını 'Eski İstanbul Anıları' koymuş. 1950-1990 arasında çekilmiş 189 İstanbul fotoğrafı seçmiş dev arşivinden. Yitik İstanbul'un Fotoğrafik Eskizleri. Bakmasını, görmesini, seçmesini, anlam vermesini ve sunmayı bilen bir ustanın, doğup büyüdüğü kente armağanı. Her kitaplıkta, bütün kütüphanelerde olması gereken bir başyapıt. Haliç, eski Galata Köprüsü, Boğaziçi vapurları, Eminönü, Ayvansaray, Üsküdar, Vefa, Azapkapı, Sirkeci, Şehzadebaşı, Tophane, Balıkpazarı, Beyoğlu, Zeyrek, Tarlabası, Unkapanı, Salacak, Rumelihisarı, Kandilli, Feriköy, Cağaloğlu, Beylerbeyi, Şişhane, Kapalıçarşı, Tahtakale, Eyüp, Edirnekapi, Kumkapı, Yüksekaldırım, Bahçekapı, Büyükdere, Kazlıçeşme, Galatasaray, Karagümrük, Kadırga, Ortaköy, Erenköy, Beykoz, Karaköy, bütün İstanbul dünyanın en büyük fotoğrafçılarından birinin gözüyle sunuluyor size. 1970 yılında doğmuş, şimdi yirmidört yaşlarında olan insanların mutlaka görmesi gereken bir kitap. İstanbul'u düşünen insanların mutlaka edinmesi gereken bir kitap.

Ara Güler bir dünya vatandaşıdır. Bu ülkenin onuru, gülyüzü, böbürlenme nedenidir. Bunu başarmasının nedeni de sanırım hep, ama hep 'kendi gibi' kalmayı fazla uğraşmadan başarmış olmasıdır. Neyin fotoğrafını çekeceğini yılların deneyimiyle bildiği için, sanki hayata ve çevresine de aynı külyutmaz objektiften bakar, kendi değer yargılarını oluşturur.

Ara Güler'in İstanbul kitabında sunduğu göz ve bakış, hepimizin gözüdür aslında. Kent yaşamında yanından geçip ıskaladığımız birçok büyümlü saniyeyi "bak, bu da var yahu, gör bunu canım" diyerek önümüze sürer. Alay eden ya da burnu büyük, nesnesine yukarıdan bakan fotoğraflar değildir Ara Güler'in fotoğrafları. Sizi kuşatır, içine alır, kucaklar, alır götürür. Sandalcılar, salepçiler, arabacılar, çocuklar, taşralılar, iskambil oynayanlar, kedi kovalayanlar, müşteri bekleyenler, tembeller ve çalışanlar, sarhoşlar, göçmenler, garsonlar, hayat üzerinde hak iddia eden herkes Ara'nın gözünde değerlidir. İstanbul kitabına bakarken bir kere daha inandım: Ara Güler insanları seviyor, sayıyor, anlamaya çalışıyor onları.

Bir kentin fotoğrafını çeken bir insan. O kenti kendi portresine dönüştüren bir insan. Zati Sungur'dan Cole Porter'a kadar birçok insana kendi merceğinden bakmış bir insan. Ara Güler'i tanıdığım için keyifleniyorum. Eski İstanbul Anıları, kent kültürü ve belleği olan insanların yüreğini sızlatacak görüntülerle dolu. Bu fotoğraflara uzun uzun, derin derin bakıp, dünyanın en güzel şehirlerinden birini ne hale getirdiğimizi düşünebiliriz. İyimser bir bakışla da Ara Güler'le, bu büyük ustayla aynı kenti, zaman dilimini ve giderek yiten görüntüleri paylaştığımızı düşünerek sevinebiliriz. Ben kendi hesabıma, ne zaman bir aslan görsem o güzelim hayvanın Ara'nın, fotoğrafını çekmesi için orada olduğunu düşünüyorum.

